

(Δημοσιεύθηκε στα τουρκικά στη εφημερίδα ZAMAN – 2003.7.22)

Ηρακλής Μήλλας

Πρόκειται για ασθένεια. Είναι μεταδοτική. Ξεκινά από κάποιο σημείο, όμως μεταδίδεται προς πάσα κατεύθυνση. Μεταδίδεται με την αφή, από στόμα σε στόμα, ακόμη και από αυτί σε αυτί. Βρίσκεται εισέτι υπό συζήτηση, το εάν οι άνθρωποι επηρεάζονται από κάποιο μικρόβιο, κάποιο ιό ή εάν πρόκειται για κάτι καθαρά ψυχολογικό. Ωστόσο, τόσο τα συμπτώματα όσο και τα αποτελέσματα της ασθένειας είναι παγκοίμως γνωστά.

Κατ' αρχάς τα άτομα ανεβάζουν πυρετό, αισθάνονται ζαλάδες και χάνουν το αίσθημα της ισορροπίας. Ο υποψήφιος ασθενής αρχίζει να ψάχνεται και να αναρωτιέται «τι παθαίνω;». Συναντάται με άλλους που παρουσιάζουν τα ίδια συμπτώματα, συσκέπτονται και συζητούν. Αυτά τα πετυχαίνουν καλύτερα απ' όλους οι διανοούμενοι. Εξ' άλλου η ασθένεια αυτή εκδηλώνεται κυρίως μεταξύ των διανοουμένων. Αρχίζουν, όλο και συχνότερα, να λένε «εμείς». Π.χ. εμείς τι θα γίνουμε, μείναμε εμείς κι εμείς, γιατί όλοι μας κοιτάζουν βλοσυρά, τι πρέπει εμείς να κάνουμε... Αυτό είναι το πρώτο σύμπτωμα.

Το δεύτερο σύμπτωμα είναι το ότι αρχίζουν να κοιτάνε με καχυποψία όσους δεν παρουσιάζουν παρόμοια συμπτώματα. Το αίσθημα της υποψίας συνεχώς αυξάνεται και διαχέεται σε κάθε τομέα. Όσοι δεν αρρωσταίνουν αντιμετωπίζονται με ανησυχία και υποψία. Η πρώτη παρανοϊκή συμπεριφορά παρουσιάζεται σ' αυτό το σημείο. Ακολουθεί μια οργή κατά όλων εκείνων που δεν θεωρούνται «εμείς». Η πίεσή τους αυξάνει. Αρχίζουν να βλέπουν παντού γύρω τους εχθρούς. Τα πρόσωπα σκληραίνουν. Η καρδιά χτυπά πιο δυνατά, το βλέμμα αλλάζει, γίνεται σκοτεινό, ανεβαίνει η αδρεναλίνη στο αίμα. Ενώ αρχίζουν να μιλούν δυνατά (βγάζουν λόγους), οι φωνές τους ακούγονται τσιριχτές.

Στο επόμενο στάδιο οι ασθενείς έχουν παραισθήσεις. Την οντότητα που αποκαλούν «εμείς» τη βλέπουν ως ένα σύνολο από ρομπότ που πρέπει να συμπεριφέρονται ομοιόμορφα. Μέσα σ' αυτή την οντότητα οι μονάδες γίνονται δυσδιάκριτες. Ορισμένοι γιατροί θεωρούν ότι αυτό δεν προκαλείται μόνο από αίτια ψυχολογικά, αλλά υφίσταται και μείωση όρασης του ασθενούς. Το βλέμμα είναι πλέον απλανές όπως αυτό του ψυχοπαθούς και δεν διακρίνει καλά το περιβάλλον: Βλέπει επιλεκτικά. Βλέπει δηλαδή ό,τι τον συμφέρει και δεν βλέπει ό,τι δεν τον συμφέρει. Στις περιπτώσεις αυτές δεν βοηθούν ούτε τα ματογυάλια. Το μόνο αποτέλεσμα των γυαλιών είναι να γίνονται οι παραισθήσεις πιο έντονα ορατές.

Το «εμείς» γίνεται πλέον έμμοχη ιδέα. Σ' αυτό το στάδιο ο ασθενής αισθάνεται μια απέραντη ευτυχία. Πιστεύει ότι αυτός (και η ομάδα του) είναι το πιο ανώτερο, το πιο εκλεκτό, το πιο δίκαιο, το πιο δυνατό, το πιο όμορφο, το πιο έξυπνο, το πιο δημιουργικό, το πιο ανεκτικό και κυρίως το πλέον μετριοφρον, κοντολογίς το πιο «πλέον» πλάσμα Αυτό του δημιουργεί μια τέτοια αίσθηση ικανοποίησης και ευτυχίας ώστε δεν του μένει καμιά διάθεση να καταπολεμήσει την ασθένειά του. Στο στάδιο αυτό συμπεριφέρεται όπως ακριβώς κάποιος που είναι εθισμένος στα ναρκωτικά. Εκλαμβάνει την ασθένειά του ως ευτυχία και τη θεωρεί «χρήσιμη». Δεν θέλει να θεραπευθεί και αντιδρά επιθετικά σε όσους του το προτείνουν. Έχουν παρατηρηθεί περιπτώσεις όπου ο ασθενής συμπεριφέρεται εχθρικά ακόμη και σε γονείς, αδέρφια, σύζυγο και τους μισεί. Στο στάδιο αυτό ο ασθενής μπορεί να μην θεωρεί μέρος του «εμείς» τους πλέον στενούς συγγενείς του, να συμπεριλαμβάνει όμως σ' αυτό ανθρώπους που έζησαν χιλιάδες χρόνια πριν, ακόμη και πρόσωπα φανταστικά.

Πλέον ο ασθενής μας από τον κόσμο των αισθήσεων και παραισθήσεων περνά στην ενεργό δράση, κάτι που είναι επικίνδυνο για το περιβάλλον του και την ανθρωπότητα. Από τη μια οι φοβίες και οι ανησυχίες του κι από την άλλη η πίστη του ότι αυτό που ο ίδιος αποκαλεί «εμείς» είναι ό,τι ανώτερο και αλάνθαστο, τον κάνουν πολύ σκληρό κι ανάλγητο. Είναι διαπιστωμένο ότι οι ασθενείς αυτού του είδους έχουν διαπράξει αδικίες, εγκλήματα, ακόμη και γενοκτονίες, σφαγές, εθνοκαθάρσεις, εξορίες και κάθε είδους διωγμούς. Όλα αυτά πραγματοποιούνται πάντοτε στο όνομα του «εμείς» και θεωρούνται από τη σκοπιά τους νόμιμα. Παρατηρείται δηλαδή μια ανισορροπία και στον ηθικό τους κόσμο.

Όμως ο ασθενής (ή οι ασθενείς) μας δεν θυμούνται πάντοτε τα όσα έκαναν. Η ασθένεια δηλαδή αυτή τους δημιουργεί και ένα είδος απώλειας μνήμης. Υπογραμμίζουμε το «ένα είδος» απώλειας μνήμης επειδή σε άλλους τομείς παρουσιάζουν μια αξιοθαύμαστη μνήμη: Δεν ξεχνούν ποτέ τις αρνητικές συμπεριφορές εκείνων που θεωρούν εχθρούς και τις υπενθυμίζουν τακτικά μεγαλοποιώντας μάλιστα τα γεγονότα. Τις νύχτες, οι εικόνες των γεγονότων αυτών στα οποία δίδουν υπερβολικές διαστάσεις τους δημιουργούν εφιάλτες και

το πρωί ξυπνούν με το πρόσωπο ακόμη πιο σκληρό. Επειδή στο μυαλό τους μπερδεύονται οι εφιάλτες με την πραγματικότητα, είναι αδύνατο να συζητήσει κάποιος μαζί τους για αυτά τα θέματα εποικοδομητικά. Ακόμη και τα ηρεμιστικά δεν απομακρύνουν τους εφιάλτες τους.

Στη φάση αυτή το καλύτερο είναι να τους αποφεύγουμε τελείως. Εάν πάλι δεν μπορείτε να τους αποφύγετε, τουλάχιστον μην τους ενοχλείτε, μη συζητάτε μαζί τους, μην τους προκαλείτε. Στο θέμα των συμβόλων είναι πολύ ευερέθιστοι, εξάπτονται αμέσως. Για παράδειγμα, τα χρώματα και κάποια έγχρωμα σύμβολα τους ερεθίζουν. Το ίδιο και κάποια όργανα: Π.χ. σπαθιά, ασπίδες, αμόνι, χαντζάρια κλπ., πράγματα δηλαδή που συμβολίζουν την ισχύ και το θάνατο, τους κάνουν επιθετικούς. Γι αυτούς κάθε είδους παιχνίδι, ακόμη κι ένας απλός ποδοσφαιρικός αγώνας, θεωρείται ένας πόλεμος που κήρυξε ο εχθρός εναντίον αυτού που αποκαλούν «εμείς». Το σύμπτωμα αυτό θεωρείται από τα πλέον ενδεικτικά της ασθένειας.

Έχει διαπιστωθεί πως τα παιδιά και οι συγγενείς αυτών των ανθρώπων σε σύντομο χρονικό διάστημα εμφανίζουν τα ίδια συμπτώματα. Στην ιστορία υπήρξαν κάποιες περιόδους, κατά τις οποίες αρρώστησε όλος σχεδόν ο πληθυσμός. Σε τέτοιες καταστάσεις τραγουδώντας συγκεκριμένα άσματα (τα ονομάζουν εμβατήρια), αισθάνονται χαρούμενοι σαν τα παιδιά. Επιτίθενται γύρω τους τρέχοντας δεξιά κι αριστερά και καταστρέφουν ό,τι βρουν μπροστά τους. Αισθάνονται περήφανοι γι αυτή τους τη συμπεριφορά. Δεν θεωρούν σημαντικό εάν κάποιος δικός τους ή και οι ίδιοι ακόμα, χάσουν τη ζωή τους σ' αυτή τους την προσπάθεια. (Η φάση αυτή είναι σίγουρα το αποκορύφωμα της ασθένειας!) Ο μόνος στόχος είναι να επιβάλλουν την ισχύ τους στον περίγυρο. Εάν η δύναμη που διαθέτουν δεν είναι αρκετή για να επεκταθούν, κάπως σκυθρωποί και αρκετά στραπατσαρισμένοι περιμένουν με αγωνία να έρθει η αναμενόμενη στιγμή και ζουν μ' αυτό το όνειρο. Εντωμεταξύ ξεσπούν εκεί όπου τους παίρνει. Εκείνοι τους οποίους δεν θεωρούν «εμείς», είναι και τα πρώτα θύματά τους.

Δηλαδή ο μόνος μπελάς δεν είναι το AIDS ή το SARS.